

Parrotia-blad eind juni; let op de zignerven.

De rode helmraden vormen het meest opvallende deel van de bloemen.

Foto's: Rob de Bree

Herfstkleur siert Parrotia persica

Parrotia wordt weinig toegepast. Is dat vanwege onbekendheid bij gebruikers of wordt de boom te weinig gekweekt? Gegevens uit het gebruikswaardeonderzoek geven in ieder geval aan dat het de moeite waard is deze boomsoort, met z'n fraaie herfstkleur, vaker aan te planten.

Voor het gebruikswaardeonderzoek bij laanbomen is de afgelopen jaren een aantal minder bekende en nieuwe cultivars van laanbomen aangeplant. Dit gebeurde in samenwerking met een aantal gemeenten en de tuin van de Stichting Afzetbevordering Grootgroenprodukten (SAG) in Zundert. In het onderzoek worden ook thematisch gegevens verzameld van niet aangeplante soorten of cultivars. Hiertoe behoort onder meer het verzamelen van gegevens uit literatuur en van gebruikswaarden, zoals van *Parrotia persica*.

Herkomst

Het geslacht *Parrotia* is monotypisch, dat wil zeggen dat het geslacht slechts één soort kent. In het verleden werd een tweede soort onderscheiden: *P. jacquemontiana*. Deze plant heet tegenwoordig *Parrotiaopsis jacquemontiana*. *Parrotia persica* is omstreeks 1841 via de botanische tuin van Sint-Petersburg (Leningrad) naar Engeland gekomen. Het natuurlijke verspreidingsgebied is ten zuiden van de Kaukasus in de grensstreken van Irak, Armenië, Azerbeidzjan en Iran.

Hij groeit daar in loofbossen, samen met *Acer cappadocicum*, *Alnus subcordata*, *Fagus orientalis* en *Zelkova carpinifolia*. Omdat het gebied op grotere hoogte ligt, is het er vooral vochtig en koel. De grootste bomen halen een hoogte van 25 m. In Nederland halen ze deze hoogte niet. Vaak groeien de planten struikvormig uit. Rond 1900 is de boom dusdanig bekend, dat hij vermeld staat in de diverse botanische standaardwerken. Nu, honderd jaar later, wordt de boom nog altijd niet regelmatig gekweekt en toegepast. Zo af en toe staat *Parrotia* in een park, tuin of plantsoen.

Sierwaarde

De grootste sierwaarden van *Parrotia* zijn de herfstkleur en de afschilferende bast. De herfstkleur verschijnt doorgaans vrij vroeg. Vaak begint de verkleuring aan de uiteinden van de bladeren in de toppen van de bomen. Daarna lijkt de herfstkleur langzaam 'af te dalen' tot onder in de boom. Het blad kleurt van geel tot oranje/rood. Vooral onder zaailingen komen ook minder fel gekleurde vormen voor.

Op latere leeftijd wordt de afschilferende schors bij *Parrotia* steeds opvallender.

Voor de vermeerdering moet daarom altijd worden uitgegaan van klonen met een fraaie herfstkleur. De schors geeft, naarmate de boom ouder wordt, een steeds sierlijker effect. Kleine plakjes vallen van de stam, waardoor de lichtere, onderliggende schorslaag zichtbaar wordt. Samen met de breed uitstaande takken zorgt dit, ook in de winter, voor een aantrekkelijk beeld. Verder zijn ziekten en aantastingen bij deze boom niet bekend en kan hij bovendien tegen het stadsklimaat. ■

Een volwassen exemplaar op de klei in Leeuwarden.

Een volwassen exemplaar op zandgrond in Hilversum.

De meer opgaand groeiende *Parrotia persica* 'Vanessa' in herfststooi.

Foto: Pierre Theunissen

Algemene kenmerken van *Parrotia persica*

Nederlandse naam: vlamboom.

Algemeen: behoort tot de familie van de *Hamamelidaceae*. Verwant zijn *Parrotiopsis*, *Sycopsis*, *Corylopsis* en *Sycoparrotia*.

Het is een bladverliezende, tot 10 m brede boom die vaak struikvormig groeit. Het hout is hard, vandaar de Engelse naam Ironwood en de Duitse naam Eisenholzbaum.

Twijgen: jonge twijg, zacht behaard met sterharen.

Knoppen: gesteeld, viltig, donkerbruin tot zwart; ze zijn het meest opvallend bij de bloei.

Bladeren: verspreid; de twee steunblaadjes vallen snel af. De bladschijf is omgekeerd eirond: 6-10 cm lang, 4-8 cm breed. Aan de basis zijn twee duidelijke zijnerfjes zichtbaar. De bladvoet is hartvormig, maar niet scheef zoals bij *Hamamelis*. Bovenzijde is glanzend donkergroen, in de zomer vaak met roodachtige rand. De bladrand is gegolfd, gezaagd en getand.

Bladstelen: zeer kort: 6-8 mm.

Bloemen: vóór de bladontwikkeling, vaak eind februari-maart. De bloemen bestaan uit rood gekleurde helmknoppen aan de meeldraden (vijf tot zeven stuks) zonder kroonbladeren maar met vergroeide kelkbladeren (vijf tot zeven stuks). Een bloeiwijze telt vijf tot zeven bloemen.

Vruchten: tweehokkige doosvrucht (zeer weinig waargenomen) die op die van *Hamamelis* lijkt. Veroorzaakt geen overlast.

Schors: grijsachtig-groen; in kleine plakjes afvallend, waarna de lichtere, onderliggende schors zichtbaar wordt. Naarmate de boom ouder wordt, schilfert hij meer af.

Ziekten en plagen: niet waargenomen en ook niet genoemd in de literatuur.

Kroonvorm: afgeplat bolrond.

Snoei: in jong stadium is opkronen aan te bevelen op de kwekerij.

Standplaats: geringe eisen. Op de natuurlijke standplaatsen schommelt het grondwater niveau van 1 m onder maaiveld in de winter tot 5-9 m in de zomer. Daardoor doen de bomen het in Nederland ook goed op de meest uiteenlopende grondsoorten in het stedelijk klimaat. Zowel in Leeuwarden op de klei, in Hilversum op het zand als in Boskoop op het veen zien de bomen er goed uit.

Windgevoeligheid: zeer weinig gevoelig.

Strooizoutgevoeligheid: onbekend.

Verplanten: verplanten met kluit verdient aanbeveling.

Vermeerdering: vroeger door afleggen en enten op *Hamamelis virginiana*, nu door zomerstek.

Parrotia persica 'Vanessa'

Algemeen: opgaande groeiwijze met een extra mooie bladtekening. Hoogte 10-12 m, breedte 4-5 m. Bekroond op Herfstweelde 1983 met een Zilveren medaille.

Herkomst: Koninklijke Boomkwekerijen Alphons van der Bom, Oudenbosch. Rond 1956 is een opvallend mooie boom, uit een zaaisel uit 1932, op de moerhoek van de kwekerij geselecteerd. Kenmerkend zijn een mooie bladtekening en een opgaande groeiwijze. In eerste instantie werden nakomelingen van deze boom verhandeld onder de naam 'Select'. In 1983 werd, in overleg met Harry van de Laar, de naam gewijzigd in 'Vanessa'.

Bladeren: gelijk aan de soort, maar met iets oranjepeersachtige verkleuring aan de rand. De cultivarnaam verwijst naar de tekening op de vleugels van de Vanessa of Pauwoogvlinder (*Inachis io*). De herfstkleur is oranje/roodachtig.

Overige informatie: aangeplant in diverse gemeenten in Nederland, waaronder Eindhoven, Nijmegen, Deventer, Roermond, Dordrecht, Winschoten, Wassenaar en Oegstgeest.

Parrotia persica 'Pendula'

Algemeen: langzaam groeiende vorm met afhangende takken. De vorm kan tot 3 m hoog worden. Deze treurvorm wordt in Engelse literatuur genoemd, maar is hoogstwaarschijnlijk niet in cultuur in Nederland of slechts zeer sporadisch aanwezig.

Rob de Bree

Ing. R.G. de Bree is onderzoeker gebruikswaarde laanbomen op het Proefstation voor de Boomkwekerij in Boskoop, (0172) 23 67 00.

